सिंचाइ नियमावली, २०५६

नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित मिति
२०५६/९/१९

संशोधन
सिंचाइ (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०६० २०६०/११/११

जलश्रोत ऐन, २०४९ को दफा २४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्री ५ को सरकारले देहायका नियमहरु बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यी नियमहरुको नाम ***"सिंचाई नियमाली, २०५६"*** रहेको छ ।

(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हूनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा :-

(क) "ऐन" भन्नाले जलश्रोत ऐन, २०४९ सम्झनू पर्छ ।

(ख) "सिंचाई" भन्नाले कृषिजन्य उपयोगको लागि संरचनाबाट जग्गा जमिनमा पानी पूऱ्याउने प्रक्रिया सम्झनू पर्छ ।

(ग) "संरचना" भन्नाले श्रोतबाट पानी जम्मा गर्न, नियन्त्रण गर्न वा वितरण गर्न बनाइएको वाँध, नहर, शाखा नहर, प्रशाखा नहर, कूलो कूलेशो, पैनी तथा त्यस प्रयोजनको लागि बनेको बाटो, डिल, पूल, पूलेसो, र प्रयोग भएका भवन, मेशिन, यन्त्र, उपकरण र त्यसले चर्चेको क्षेत्र सम्झनू पर्छ र सो शब्दले भुमिगत सिंचाईको हकमा ट्युववेल, पम्प, पम्पघर तथा अन्य विद्युतीय उपकरण एवं वितरण प्रणाली समेतलाई जनाउँछ ।

(घ) "उपभोक्ता संस्था" भन्नाले नियम ३ बमोजिम दर्ता भएको उपभोक्ता संस्था सम्झनू पर्छ ।

(ङ) "सेवा" भन्नाले परियोजनाबाट उपभोक्तालाई उपलव्ध गराइएको सिंचाई सेवा सम्झनू पर्छ ।

●(च) "कार्य समिति" भन्नाले नियम ३ बमोजिम दर्ता भएको उपभोक्ता संस्थाको कार्य समिति सम्झनू पर्छ ।

(छ) "परियोजना" भन्नाले श्री ५ को सरकारले विकास गरी संचालन गरेको वा अनूमति प्राप्त व्यक्तिले संचालन गर्ने सिंचाई सम्वन्धी परियोजना सम्झनू पर्छ र सो शब्दले श्री ५ को सरकारले उपभोक्ता संस्थालाई हस्तान्तरण गरेको परियोजना वा उपभोक्ता संस्था आफैले विकास गरी संचालन गरेको परियोजना समेतलाई जनाउँछ ।

(ज) "परियोजना समिति" भन्नाले नियम ३१ बमोजिम गठन हूने परियोजना समिति सम्झनू पर्छ ।

(झ) "सेवा शूल्क" भन्नाले सेवा उपभोग गरे वापत उपभोक्ताले ⌘… … … तिर्नू बूझाउनू पर्ने शूल्क वा दस्तूर सम्झनू पर्छ ।

(ञ) "विभाग" भन्नाले श्री ५ को सरकारको सिंचाई विभाग सम्झनू पर्छ ।

(ट) "परियोजना कार्यालय" भन्नाले श्री ५ को सरकारले विकास गरी सेवा संचालन गरेको सिंचाईको हकमा त्यस्तो सिंचाई संचालन गर्ने परियोजनाको कार्यालय तथा श्री ५ को सरकारले विकास गरी उपभोक्ता संस्थालाई हस्तान्तरण गरेको सिंचाईको हकमा त्यस्तो सिंचाई संचालन र व्यवस्थापन गर्ने उपभोक्ता संस्थाको कार्यालय र अनूमति प्राप्त व्यक्तिले विकास गरी संचालन र व्यवस्थापन गरेको सिंचाईको हकमा त्यस्तो सिंचाई संचालन र व्यवसथापन गर्ने कार्यालय सम्झनू पर्दछ ।

परिच्छेद - २

उपभोक्ता संस्था तथा परियोजना हस्तान्तरण सम्वनधी व्यवस्था

३. **उपभोक्ता संस्थाको दर्ता** : ●(१) देहाय बमोजिमका सिंचाइ प्रणालीका उपभोक्ताहरूले उपलब्ध भएसम्म तेत्तीस प्रतिशत महिला, दुईजना दलित, उत्पीडित र पिछडिएका जनजाति सहित एघारजना सम्मको कार्य समिति गठन गरी उपभोक्ता संस्थाको दर्ताको लागि अनूसुची-१ बमोजिमको ढांचामा सम्वन्धित सिंचाइ कार्यालयमा दरखास्त दिनू पर्नेछ :-

(क) श्री ५ को सरकारले निर्माण गरी सञ्चालन गरेको,

(ख) श्री ५ को सरकारले मर्मत सम्भार एवूं सूधार गरेको,

(ग) कृषक समूहबाट निर्माण भई संचालन भएको ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम उपभोक्ता संस्था गठन गर्दा जून नहर, शाखा नहर प्रशाखा नहर, कूलो, कूलेसोबाट वितरित पानी उपयोग गर्ने हो त्यस्तो नहर, शाखा नहर, प्रशाखा नहर, कूलो, कूलेसोबाट हूने सिंचित क्षेत्रको उपभोक्ता मध्ये कम्तीमा सतसठ्ठी प्रतिशत उपभोक्ताको प्रतिनिधित्व हूनू पर्नेछ । ३८... ... ...

स्पष्टीकरण : यस उपनियमको प्रयोजनको लागि "सिंचित क्षेत्र" भन्नाले सिंचाई प्रणालीको प्रकृति तथा विस्तारका आधारमा नहर, शाखा नहर, प्रशाखा नहर, कूलो वा कूलेसोबाट उपभोक्ताका लागि पानी वितरण गर्न निर्माण गरिएको डिभिजन बक्स वा टर्न आउटबाट बहेको पानीले सिंचित हूने क्षेत्रलाई सम्झनू पर्छ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम पर्न आएको दरखास्त उपर आवश्यक जाँचवूझ गरी सात दिन भित्र उपभोक्ता संस्था दर्ता गरी अनूसुची-२ को ढाँचामा दर्ता प्रमाणपत्र दिनू पर्नेछ ।

तर, दरखास्त जाँचवूझा गर्दा कूनै कूरा नमिलेको वा सोही सिंचित क्षेत्रको लागि पहिले नै उपभोक्ता संस्था दर्ता भइसकेको वा प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता गर्न नमिल्ने अवस्था भएमा दरखास्त परेको सात दिन भित्र सोही व्यहोराको जानकारी सम्वन्धित उपभोक्तालाई दिनू पर्नेछ ।

●४. **उपभोक्ता संस्थाको निर्वाचन तथा कार्य समिति विघटन** : (१) कार्य समितिको पदाधिकारीको निर्वाचन तथा पदावधि सो संस्थाको विधानमा उल्लेख भए बमोजिम हूनेछ ।

(२) उपनियम (१) मा जूनसूकै कूरा लेखिएको भए तापनि उपभोक्ता संस्थाको दूई तिहाई साधारण सदस्यको निर्णयले कूनै सिंचाइ प्रणालीको प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न नसकेको आधारमा कार्य समिति विघटन गर्न सकिनेछ ।

(३) कूनै कार्य समितिले यस नियमावली वा स्वीकृत विधान विपरीत काम गरेको पाइएमा सम्वन्धित सिंचाइ कार्यालयले त्यस्तो कार्य समितिलाई बढीमा पन्ध्र दिनको म्याद दिई कारण सहितको जवाफ माग गर्नू पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम दिइएको म्यादभित्र जवाफ पेश नगरेमा वा पेश गरेको जवाफ सन्तोषजनक नभएमा सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयले त्यस्तो कार्य समिति विघटन गर्न उचित र पर्याप्त कारण सहितको सिफारिश विभाग समक्ष पेश गर्नू पर्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम कूनै कार्य समिति विघटन गर्न सिफारिश भई आएमा विभागले उपयूक्त कारण र औचित्यको आधारमा त्यस्तो कार्य समिति विघटन गर्ने स्वीकृति दिनेछ र सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयले विभागको स्वीकृतिको आधारमा कार्य समिति विघटन गर्ने निर्णय गर्नेछ ।

(६) नियम ८क. को उपनियम (१) र (२) बमोजिमको म्यादभित्र नविकरण नभएका कार्य समिति स्वत: विघटन भएको मानिनेछ ।

(७) यस नियम बमोजिम विघटन भएका कार्य समितिको नयाँ निर्वाचन नभएसम्म त्यस्तो सिंचाइ प्रणालीलाई ऐन र यस नियमावली बमोजिमको कूनै सूविधा उपलब्ध गराईने छैन ।

(८) यस नियम बमोजिम कूनै कार्य समिति विघटन भएमा सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयले आफ्नो प्रत्यक्ष रेखदेखमा तीन महिनाभित्र सम्बन्धित जिल्ला सिंचाइ उपभोक्ता संघ मार्फत त्यस्तो कार्य समितिको

निर्वाचन गराउनू पर्नेछ र निर्वाचन नभएसम्मको लागि सम्बन्धित जिल्ला सिंचाइ उपभोक्ता संघले तदर्थ समिति बनाई कार्य संचालन गराउनू पर्नेछ ।

५. **<u>उपभोक्ता संस्थाको काम, कर्तव्य र अधिकार</u>** : (१) उपभोक्ता संस्थाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय वमोजिम हूनेछ ।

(क) आफुले संचालन गरेको सिंचाई प्रणालीको मर्मत संभार संचालन तथा व्यवस्थापन गर्ने, ●<u>तर सिंचाइ प्रणालीलाई असर पर्ने गरी भौतिक संरचना</u> यन्त्र उपकरण आदिकौ फेरवदल वा हेरफेर गर्न परेमा सम्वन्धित सिंचाई कार्यालयको पुर्व स्वीकृति लिनू पर्नेछ ।

(ख) बालीको किसिम र जमिनको अवस्था अनूसार उपभोक्ता कृषकहरुलाई ठीक समयमा उचित मात्रामा सिंचाईको लागि पानी उपलव्ध गराउने,

(ग) सेवा उपलव्ध हून नसकेका जग्गाको लगत राख्ने र त्यस्ता उपभोक्ताले तिर्नू पर्ने सेवा शूल्क मिनाहाको लागि सिफारिस गर्ने,

(घ) पहिले सेवा प्राप्त गरिरहेका उपभोक्तलाई मर्का नपर्ने गरी अरु नयाँ कृषक उपभोक्तालाई पानी वितरण गर्ने,

(ङ) सिंचाई प्रणालीको मर्मत संभार जनसहभागिता परिचालन गर्ने,

(च) पानीको आपुर्तिलाई विचार गरी सिंचाई क्षेत्र वृद्धि गर्न थप संरचनाको निर्माण गर्ने,

✍(छ) उपभोक्तासाग सेवा शूल्क उठाई सम्वन्धित सिंचाइ कार्यालयले तोकिदिएको स्थानमा जम्मा गर्ने,

✍(ज) सेवा शूल्क नबूझाउने उपभोक्तालाई सेवाबाट वञ्चित गर्ने, विलम्ब शूल्क लिने र सोको जानकारी सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयलाई दिने ।

✍(झ) सिंचाइ प्रणाली र सो को संरचना कसैले भत्काएमा वा विगारेमा, हेरफेर गरेमा, अवरोध गरेमा वा त्यस्तो कार्य गर्न लागेको जानकारी हून आएमा सो सम्बन्धी सूचना सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयलाई दिने ।

(२) ●<u>उपनियम (१) बमोजिमको काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रयोग गर्दा</u> कूनै किसिमको प्राविधिक परामर्शको आवश्यक भएमा उपभोक्ता संस्थाले सम्वन्धित सिंचाई कार्यालयमा अनूरोध गर्न सक्नेछ र यसरी अनूरोध भई आएमा सम्वन्धित सिंचाई कार्यालयले अवाश्यक प्राविधिक परामर्श उपलव्ध गराई दिनू पर्नेछ ।

(३) उपभोक्ता संस्थाले उपनियम (१) बमोजिम आफुलाई प्राप्त काम, कर्तव्य र अधिकार मध्ये केही काम, कर्तव्य र अधिकार सेवा उपभोग गरिरहेका उपभोक्ताहरु मध्येबाट विभिन्न उप समिति गठन गरी सो उपसमितिलाई प्रतयायोजन गर्न सक्नेछ ।

६. **<u>अभिलेख राख्नू पर्ने</u>** : (१) उपभोक्ता संस्थाले आफूले उपलव्ध गराएको सेवा उपभोग गरे वापत उपभोक्ताले तिर्नू बूझाउनू पर्ने सेवा शूल्क लगायत मर्मत संभारमा भएको खर्च समेत देखिने गरी आफ्नो कोषको मौज्दात समेतको अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नू पर्नेछ ।

(२) उपभोक्ता संस्थाले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र उपभोक्ता संस्थाको आर्थिक विवरण र सो आर्थिक वर्षमा उपभोक्तालाई उपलव्ध गराएको सेवाको पुर्ण विवरण सहितको प्रतिवेदन सम्वन्धित सिंचाई कायालय समक्ष पर्ने गर्नू पर्नेछ ।

७. **<u>उपभोक्ता समन्वय संस्था</u>** : (१) नहर, शाखा नहर वा प्रशाखा नहरबाट बहेको पानी प्रयोग गर्ने उपभोक्ता संस्थाले त्यस्तो सिंचाई प्रणालीको प्रकृषि तथा विस्तारका आधारमा आ(आफ्नो तर्फबाट एक एक जना प्रतिनिधि रहने गरी एउटा नहर, शाखा नहर वा प्रशाखा नहरको हकमा एउटा उपभोक्ता समन्वय संस्थाको गठन गर्नू पर्नेछ र सो को जानकारी ✍<u>जिल्ला सिंचाइ उपभोक्ता संघ र</u> सम्वन्धित सिंचाई कार्यालयलाई दिनू पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम गठन भएको उपभोक्ता समन्वय संस्थाले त्यस्तो नहर, शाखा नहर वा प्रशाखा नहरको संचालन, मर्मत संभार र पानी वितरण सम्वन्धी कार्यको समन्वयन गर्नेछ ।

८. **<u>उपभोक्ता समन्वय संस्थाको दर्ता</u>** : नियम ७ बमोजिम गठित उपभोक्ता समन्वय संस्थाको दर्ता नियम ३ बमोजिम हूनेछ । उपभोक्ता समन्वय संस्थाले आफ्नो कार्य संचालन गर्ने विधि तथा अन्य आवश्यक कूरा आफैले निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

✍८क. **नवीकरण** : (१) यस नियमावली बमोजिम दर्ता भएका प्रत्येक उपभोक्ता संस्थाले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले नब्बे दिनभित्र महालेखा परीक्षकको विभागबाट मान्यता प्राप्त लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन र वार्षिक प्रतिवेदन संलग्न गरी सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयमा नवीकरणको लागि दरखास्त दिनू पर्नेछ ।

(२) कुनै कारणबाट उपनियम (१) बमोजिमको म्यादभित्र दरखास्त दिन नसकेमा सो समेत खुलाई एकसय रुपैयां विलम्ब शुल्क समेत संलग्न गरी थप नब्बे दिनभित्र नवीकरणको लागि दरखास्त दिनू पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) बमोजिम दरखास्त पर्न आएमा सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयले सात दिनभित्र नवीकरण गरिदिनू पर्नेछ । नवीकरण गर्नू नपर्ने कुनै कारण भएमा सोको लिखित जानकारी सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थालाई दिनू पर्नेछ ।

९. **मर्मत संभार कोष** : (१) उपभोक्ता संस्थाले सेवा शुल्क तथा अन्य आयको नब्बे प्रतिशतमा नघट्ने गरी सिंचाई प्रणाली तथा संरचनाको मर्मत संभार कार्यको लागि छुट्ट कोष खडा गरी जम्मा गर्नू पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम रकम मध्ये कम्तीमा नब्बे प्रतिशत रकम नहर, शाखा नहर तथा प्रशाखा नहरको मर्मत संभारको लागि छुट्याउनू पर्नेछ ।

१०. **परियोजना हस्तान्तरण** : श्री ५ को सरकारले विकास गरेको कूनै परियोजना वा त्यस्तो परियोजनाको कूनै नहर, शाखा नहर, प्रशाखा नहर, कूलो वा कूलेसोलाई त्यस्तो नहर, शाखा नहर, प्रशाखा नहर, कूलो वा कूलेसा संचालन गर्ने उद्देश्यले दर्ता भएको उपभोक्ता संस्थालाई हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

११. **परियोजना हस्तान्तरण शर्त** : नियम १० बमोजिम श्री ५ को सरकारले परियोजना हस्तान्तरण गर्दा अन्य शर्तको अतिरिक्त देहायका शर्त समेत राख्नू पर्नेछ :-

(क) हस्तान्तरित संरचना धितो बन्धकमा राख्न वा बेच विखन, दान दातव्य, सट्टा पट्टा वा सम्झौता वा अन्य कूनै पनि प्रकारले हक छाडी अन्य कसैलाई हस्तान्तरण गर्न नपाईने,

(ख) संरचना नास्न, बिगार्न वा अदल बदल गर्न नपाने,
तर, परियोजना हस्तान्तरण गने सम्वन्धित सिंचाई कार्यालयको पुर्व स्वीकृतीमा आवश्यक मर्मत तथा संभार गर्ने प्रयोजनको लागि अदल बदल गर्न र पून: प्रयोग गर्न नसकिने यन्त्र उपकरण लगायतका त्यसै राख्दा बिग्रन, नासिन सक्ने खालका अन्य बस्तू बेच बिखन वा अन्य कूने तरिकाले हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ ।

(ग) सिंचाईको पानीमा कमी आउने वा पानीको गुणस्तरमा ह्रास आउने कूनै पनि प्रकारको क्रियाकलाप गर्न नपाइने,

(घ) यस नियमावलीमा अन्यथा व्यवस्था गरिएकोमा बाहेक उपभोक्ताले उपयोग गर्ने पानीको परिमाणमा कमी ल्याउन नपाइने,

(ङ) अन्य कूनै व्यक्ति वा संस्थालाई संचालनको जिम्मा दिन नपाइने ।

●१२. **बृक्षारोपण तथा रुख विरुवाको संरक्षण** : (१) उपभोक्ता संस्थाले प्रचलित वन ऐन तथा नियमावली बमोजिम सम्बन्धित वन कार्यालयबाट सामुदायिक वन कार्ययोजना स्वीकृत गराई सो बमोजिम नहर, शाखा नहर, प्रशाखा नहर, कूलो वा कूलेसोको किनारा वा सीमा (राईट अफ वे) मा बृक्षारोपण गर्न सक्नेछ । त्यसरी वृक्षारोपण गर्ने स्थान निर्धारण गर्दा सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयसंग समन्वय गर्नू पर्नेछ ।

(२) उपभोक्ता संस्थाले उपनियम (१) बमोजिमको कार्ययोजना स्वीकृत नभएसम्म देहाय बमोजिमको समितिको स्वीकृति लिई नहर, शाखा नहर, प्रशाखा नहर, कूलो कूलेसोको किनारा वा सीमामा रहेका, सडेका वा ढलेका रुख कांट छांट गरी बिक्रि गर्न सक्नेछ :-

(क)	सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयको प्रमुख	- संयोजक
(ख)	सम्बन्धित जिल्ला विकास समितिको प्रतिनिधि	- सदस्य
(ग)	सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयको अधिकृतस्तरको प्रतिनिधि	- सदस्य
(घ)	सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालयको अधिकृतस्तरको प्रतिनिधि	- सदस्य
(ङ)	सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थाको अध्यक्ष	- सदस्य

(च) सम्बन्धित जिल्ला सिंचाइ उपभोक्ता संघको प्रतिनिधि - सदस्य

(३) उपनियम (२) बमोजिमको समितिको बैठक सम्बन्धी कूरा समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हूनेछ ।

१३. **संयूक्त व्यवस्थापन प्रणाली** : (१) निमय १० बमोजिम उपभोक्ता संस्थालाई पुर्ण रुपमा हस्तान्तरण गर्न नसकिने ठुला प्रकृतिमा परियोजना श्री ५ को सरकार र उपभोक्ता संस्थावीत सम्झौता गरी संयूक्त रुपमा संचालन गर्न सकिनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम श्री ५ को सरकार र उपभोक्ता संस्था वीच सम्झौता भई सेवा संचालन गर्दा सेवा शूल्क उठाउने, उपभोक्ता संस्थाले पाउने प्रतिशत तोक्ने, मर्मत संभार व्यवस्थापन लगायत ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम गर्नू पर्ने कार्यको जिम्मेवारी र दायित्व समेत किटन गर्नू पर्नेछ ।

परिच्छेद - ३

३८... ... ...

परिच्छेद - ४

सेवा उपयोग सम्वन्धी व्यवस्था

१८. **दरखास्त दिनू पर्ने** : (१) श्री ५ को सरकारले विकास गरी संचालन गरेको वा श्री ५ को सरकारले विकास गरी उपभोक्तालाई हस्तान्तरण गरेको परियोजनाबाट सेवा उपयोग गर्न चाहने व्यक्तिले सम्वन्धित परियोजना कार्यालय समक्ष दरखास्त दिनू पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम दरखास्त परेपछि परियोजना कार्यालयले दरखास्तबालाको माग बमोजिम सेवा उपलव्ध गारउन सकिने वा नसकिने सम्वन्धमा प्राविधिक तथा अन्य आवश्यक कूराको जाँचबूझ गरी सेवा उपलव्ध गराउनू पर्नेछ । सेवा उपलव्ध गराउन नसकिने भएमा दरखास्तबालालाई सोही बमोजिमको सुचना दिनू पर्नेछ ।

१९. **उजूरी दिन सकिने** : (१) नियम १८ को उपनियम (२) बमोजिम सेवा उपलव्ध गराउन नसकिने भनी दिएको निर्णयमा चित्त नबूझ्ने व्यक्तिले सो निर्णय उपर पैंतीस दिन भित्र सम्वन्धित सिंचाई कार्यालय समक्ष उजूरी दिन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम पर्न आएको उजूरीको सम्वन्धमा सम्वन्धित सिंचाई कार्यालयले आवश्यक जाँचबूझ गरी आदेश दिन सक्नेछ र सो आदेश अन्तिम हूनेछ ।

२०. **सेवा उपभोक्ताको शर्त** : (१) यस नियमावली बमोजिम उपलव्ध गराइएको सेवा उपभोग गर्ने उपभोक्ताले पालन गर्नू पर्ने शर्त श्री ५ को सरकारले विकास गरी संचालन गरेको सिंचाई प्रणालीको हकमा सम्वन्धित सिंचाइृ कार्यालयले, एनेको दफा ११ बमोजिम हस्तान्तरित सिंचाई प्रणालीको हकमा सम्वन्धित उपभोक्ता संस्थाले र अनूमति पत्र प्राप्त व्यक्तिले विकास गरी संचालन गरेको सिंचाई प्रणालीको हकमा अनूमति पत्र प्राप्त व्यक्तिले तोके बमोजिम हूनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम शर्त तोक्दा ऐन, यो नियमावली तथा अनूमतिपत्र दिंदा तोकिएको शर्त विपरीत नहूने गरी तोक्नू पर्नेछ ।

२१. **सेवा उपलव्ध गराउने आधार** : (१) परियोजना कार्यालयले सेवा उपलव्ध गराउँदा ●जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थासंग परामर्श गरी पानी वितरणको प्राथमिकताक्रम निर्धारण गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम प्राथमिकताक्रम निर्धारण गर्दा देहायका कूरालाई आधार मान्नू पर्नेछ :-

(क) सम्वन्धित क्षेत्रको भौगोलिक स्थिति

(ख) जग्गाको क्षेत्रफल

(ग) श्रोतमा उपलव्ध हून सक्ने पानीको परिमाण

(घ) जग्गामा लाउने बालीको किसिम

(ङ) जग्गाको माटोको प्रकृति

(च) संरचनाको क्षमता तथा अन्य प्राविधिक कूरा

२२. **सेवा कटौती गर्न सक्ने** : (१) पानीको श्रोतबाट उपलब्ध हून नसक्ने वा संरचनाको क्षमता भन्दा बढी परिमाणमा पानीको माग भई माग अनूसारको सेवा उपलब्ध गराउन सक्ने अवस्था नभएमा परियोजना कार्यालयले ✍उपभोक्ता संस्थाको समन्वयमा नियम २१ बमोजिम निर्धारित आधारको अधिनमा रही आँशिक रुपमा सेवा कटौती गर्ने निर्णय गर्न सक्नेछ ।

(२) परियोजना कार्यालयले उपनियम (१) बमोजिम निर्णय गर्दा सम्वन्धित सिंचाई कार्यालय ≭... ... ... तथा सम्वन्धित स्थानीय नियकासंग परामर्श गर्नू पर्नेछ ।

२३. **सेवा वन्द गर्न सक्ने** : परियोजना कार्यालयले देहायको अवस्थामा सेवा वन्द गर्न सक्नेछ ।

●(क) उपभोक्ता संस्थाले संकलन गरी बूझाउनूपर्ने रकम नबूझाएसम्म,

(ख) कूनै उपभोक्ताले परियोजना कार्यालय र उपभोक्तावीच भएको सम्झौतामा उल्लेखित शर्त उल्लघन गरेमा सोही सम्झौता बमोजिमको कारवाही पूरा नभएसम्म,

(ग) संरचना क्षतिग्रस्त भएमा वा हूने सम्भावना भएमा आवश्यक मर्मत संभार नगरेसम्म ।

२४. **सुचना दिनू पर्ने** : परियोजना कार्यालयले नियम २२ वा २३ बमोजिम सेवा कटौती वा वन्द गर्नू परेमा सोको सुचना सम्वन्धित उपभोक्ता संस्था तथा स्थानीय निकायलाई दिनू पर्नेछ ।

परिच्छेद - ५

उपभोक्ताको कर्तव्य र दायित्व तथा सेवा शूल्क सम्बन्धी व्यवस्था

२५. **उपभोक्ताको कर्तव्य र दायित्व** : उपभोक्ताको कर्तव्य तथा दायित्व देहाय बमोजिम हूनेछ :-

(क) कसैले सेवा दूरुपयोग गरेको वा पानीको चूहावट गरेको वा त्यस्तो किसिमको क्रियाकलाप गरेको वा गर्न लागेको कूरा थाहा हून आएमा ततकालै परियोजना कार्यालयलाई सुचना दिने,

(ख) संरचनाको निर्माण, मर्मत सम्भार तथा सूरक्षाको कार्यमा परियोजना कार्यालयलाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।

२६. **सेवा शूल्क निर्धारण समितिको गठन** : श्री ५ को सरकारले विकास तथा संचालन गरेको वा श्री ५ को सरकारले विकास गरी उपभोक्ता संस्थालाई हस्तान्तरण गरेको परियोजनाबाट उपभोक्ताले सेवा उपभोग गरे बापत बूझाउनू पर्ने सेवा शूल्कको दर निर्धारण गर्न प्रत्येक जिल्लामा देहाय बमोजिमको सेवा शूल्क निर्धारण समितिको गठन हूनेछ :(

●(क)	प्रमूख, सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालय	-	अध्यक्ष
(ख)	प्रतिनिधि, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	-	सदस्य
(ग)	सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थाको अध्यक्ष	-	सदस्य
✍(घ)	जिल्ला सिंचाइ उपभोक्ता संघको प्रतिनिधि	-	सदस्य

२७. **सेवा शूल्क निर्धारण समितिको बैठक** : (१) सेबा शूल्क निर्धारण समितिको बैठक सेवा शूल्क निर्धारण समितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(२) सेवा शूल्क निर्धारण समतिको बैठक वर्षको कम्तीमा एक पटक बस्नेछ ।

(३) सेवा शूल्क निर्धारण समितिको बैठकको कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हूनेछ ।

२८. **सेवा शूल्क निर्धारण समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार** : सोवा शूल्क निर्धारण समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हूनेछ ।

✍(क) सिंचाइ सेवा उपलब्ध भई बढ्न जाने औसत कृषि उत्पादनको आधारमा प्रत्येक बालीको लागि न्यूनतम सेवा शूल्क निर्धारण गर्ने,

(ख) श्री ५ को सरकार ≭... ... ... ले समय समयमा मागेका विवरण तथा परामर्श उपलब्ध गराउने ।

(ग) सेवा शूल्कको दर हेरफेर गर्दा ≭... ... ... श्री ५ को सरकारसंग परामर्श लिने ।

●२९. **सेवा शूल्क बूझाउनू पर्ने** : (१) सेवा उपभोग गर्ने उपभोक्ताले यस नियमावली बमोजिम बूझाउनू पर्ने सेवा शूल्क उपभोक्ता संस्था वा त्यस्तो सेवा शूल्क उठाउन अधिकार प्राप्त व्यक्ति वा संस्थालाई बूझाई रसिद समेत लिनू पर्नेछ ।

(२) संयूक्त व्यवस्थापनमा संचालित सिंचाइ प्रणालीमा सेवा शूल्क उठाउने दायित्व उपभोक्ता संस्थाको हूनेछ । उपभोक्ता संस्थाले श्री ५ को सरकारले घोषित गरेको सिंचित क्षेत्रमा सेवा उपभोग नभएको अवस्थामा पनि नियम २६ बमोजिमको समितिले निर्धारण गरिदिए अनूरुपको न्यूनतम सेवा शूल्क प्रत्येक उपभोक्ताबाट उठाउनू पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम उपभोक्ताबाट उठाएको रकम मध्येबाट उपभोक्ता संस्थाले अनूसुची-३ को तालीका बमोजिम आफूले पाउने अंश आफ्नो खातामा जम्मा गरी बाँकी रकम केन्द्रीय मर्मत संभार कोष र राजस्वमा बूझाई सोको निस्सा सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयमा बूझाउनू पर्नेछ ।

(४) श्री ५ को सरकारले उपनियम (३) बमोजिम केन्द्रीय मर्मत संभार कोष र राजस्वमा रकम जम्मा नभएका सिंचाइ प्रणालीमा थप लगानी गर्ने छैन ।

३०. **विलम्ब शूल्क** : (१) निर्धारित समयमा सेवा शूल्क नबूझाउने उपभोक्ताले ●उपभोक्ता संस्था वा अधिकार प्रात व्यक्ति वा संस्थालाई तिर्नू बूझाउनू पर्ने सेवा शूल्कको अतिरिक्त विलम्ब शूल्क समेत तिर्नू पर्ने छ र त्यस्तो विलम्ब शूल्कको दर नियम २६ बमोजिम गठित सेवा शूल्क निर्धारण समितिले तोके बमोजिम हूनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम बूझाउनू पर्ने शूल्क एकमूष्ट वा पटक पटक गरी किस्तावन्दीमा बूझाउन सकन्नेछ । सेवा शूल्क र विलम्ब शूल्क बूझाउने तरीका र म्याद सेवा शूल्क निर्धारण समितिले तोकिदिए बमोजिम हूनेछ ।

परिच्छेद - ६

सिंचाई परियोजना सम्बन्धी व्यवस्था

३१. **परियोजना समितिको गठन** : (१) श्री ५ को सरकारले तोकेको ठुला प्रकृतिका सिंचाइ परियोजनाको कार्यान्वयनको लागि एक परियोजना समिति गठन गरिने छ ।

(२) परियोजना समितिमा देहायका अध्यक्ष र सदस्यहरु रहने छन :-

(क)	सचिव, जलश्रोत मन्त्रालय	-	अध्यक्ष
(ख)	महानिर्देशक, सिंचाइ विभाग	-	सदस्य
(ग)	महानिर्देशक, कृषि विभाग	-	सदस्य
(घ)	प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय	-	सदस्य
(ङ)	प्रतिनिधि, राष्ट्रिय योजना आयोग	-	सदस्य
(च)	प्रतिनिधि, सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	-	सदस्य
(छ)	सम्बन्धित परियोजना प्रमूख	-	सदस्य

३२. **परियोजना समितिको बैठक** : (१) परियोजना समितिको बैठक परियोजना समितिको अध्यक्षले तोकेका मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(२) बैठकको अध्यक्षता परियोजना समितिको अध्यक्षले गर्नेछ । अध्यक्षको अनूपस्थितीमा परियोजना समितिका सदस्यहरुले आफू मध्येबाट छानेको व्यक्तिले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(३) परियोजना समतिको कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपुरक परियोजना पूगेको मानिने छ ।

(४) परियोजना समितिमा कूनै विषयमा छलफल भै मतदान हूँदा उपस्थित सदस्य संख्याको बहूमत सदस्यको मतलाई परियोजना समितिको सदस्य सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।

(५) परियोजना समितिको निर्णय परियोजना समितिको सदस्य सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।

(६) परियोजना समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि परियोजना समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हूनेछ ।

३३. **परियोजना समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार** : परियोजना समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हूनेछ ।

(क) श्री ५ को सरकारले समय समयमा दिएको निर्देशन तथा मार्गदर्शन अनूरुप परियोनजा समयमै सम्म्न्न गराउने ।

(ख) परियोजनासंग सम्बद्ध डिजाइन, ड्रईङ्ग आदि प्राविधिक कार्य गराउने

(ग) परियोजनाको लागि आवश्यक कर्मचारीको दरवन्दी स्वीकृत गर्ने

(घ) परियोजना सम्पन्न गर्नको लागि आवश्यक पर्ने अन्य कार्य गर्ने ।

३४. **परियोजना प्रमूखको नियूक्ति** : परियोजना प्रमूखको नियूक्ति श्री ५ को सरकारले गर्नेछ ।

३५. **परियोजनाको कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था** : (१) परियोजना सम्पन्न गर्नका लागि आवश्यक पर्ने कर्मचारी अस्थायी रुपमा परियोजना समितिले नियूक्ति गर्न सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम नियूक्त भएका कर्मचारीको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा सेवाका अन्य शर्त र सूविधा परियोजना समितिले स्वीकृत गरे बमोजिम हूनेछ ।

३६. **अधिकार प्रत्यायोजना** : परियोजना समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकार मध्ये आवश्यकता अनूसार केही अधिकार परियोनजा प्रमूखलाई र परियोजना प्रमूखलाई र परियोजना प्रमूखले आफूमा निहित अधिकार आफ्नो मातहतका कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

३७. **परियोजनाको दायित्व सर्ने** : परियोजना सम्पन्न भएपछि परियोजनाको सवै अधिकार र दायित्व तथा सम्पत्ति ●<u>विभागले तोकेको सिंचाइ कार्यालयमा सर्नेछ</u> ।

३८. **परियोजना इकाई कार्यालय** : दूई वा दूईभन्दा वढी जिल्लामा विस्तारित परियोजनाले आवश्यकता अनूसार परियोजना इकाई कार्यालय स्थापना गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद - ७

विविध

३९. **संरचनाको सूरक्षा व्यवस्था** : (१) संरचनाको सूरक्षा तथा पानीको चारी, दूरुपयोग वा अनधिकृत प्रयोग हून नदिनको लागि देहायका कायृ गर्न नपाउने गरी निषेध गर्न सकिनेछ ।

(क) संरचनामा अनधिकृत प्रवेश गर्न,

(ख) संरचना भत्काउन, बन्द गर्न वा त्यसमा अरु कूनै कूराको हेरफेर गर्न,

(ग) संरचनामा आउने जाने पानी घटाउने वा बढाउन,

(घ) संरचनाको पानी प्रदूषण गर्न,

(ङ) सिंचाईको प्रयोजनको लागि राखिएको सङ्केत वा चिन्ह विगार्न वा सार्न,

(च) संरचनाको पानीको प्रवाह नियन्त्रण गर्ने कूनै यन्त्र वा सो यन्त्रको कूने पार्टपूर्जालाई चलाउन, सार्न वा विगार्न,

(छ) प्रवेश निषेध गरिएको सिंचाइ क्षेत्रभित्र कूनै चौपाया हिडाउन चराउन वा छाडा छाड्न,

(ज) प्रवेश निषेध गरिएको सिंचाइ क्षेत्रभित्र सवारी चलाउन,
तर सिंचाइ क्षेत्रलाई हानी नपूग्ने गरी सम्बन्धित परियोजनाले तोकिदिएको शूल्क तिरी त्यस्तो निषधित ठाउँमा सवारी चलाउन पाउने गरी अधिकार प्राप्त अधिकारीले स्वीकृति दिन सक्नेछ,

●(झ) सिंचाइ प्रणालीमा रहेका बांध (हेडवर्क्स) र नदीमा रहेका अन्य संरचनाको तल माथि सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयले तोकिदिएको क्षेत्रभित्र ढूङ्गा, वालूवा आदि निकाल्न,

(ञ) नहरको डिल काट्न, नहर वा संरचनाबाट पानी जाने वा आउने श्रोत अदल वदल गर्न वा सो कूराको प्रयास गर्न,

(ट) संरचनालाई कम उपयोगी तूल्याउने गरी नदी वा खोलाको धारमा अवरोध खडा गरी पानीको बहाउलार्य नियन्त्रण गर्न,

(ठ) सिंचाई व्यवस्थालाई प्रतिकूल असर पर्ने गरी नदी खोला, छहरा, ताल, पोखरी वा त्यसको कूनै भागलार्य कूनै किसिमसंग च्याप्ने वा मिच्ने काम गर्न,

ड) स्कीकृति बेगर पम्पद्वारा पानी तान्ने काम गर्न ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निषेध गरिएको कूराको सुचना सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालय वा परियोजनाले सर्वसाधारणको जानकारीको लागि सम्बन्धित सिंचाई क्षेत्रको मूख्य मूख्य ठाउंमा र सिंचाई कार्यालयमा तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालय र स्थानीय निकायमा टाँस्नू पर्नेछ ।

४०. <u>दण्ड सजाय दिने अधिकारी</u> : ऐनको दफा २२ के उपदफा (१), (२) तथा (३) बमोजिम सिंचाइसंग सम्बन्धित विषयमा दण्ड सजाय गर्ने अधिकार सम्बन्धित सिंचाई कार्यालयको प्रमूखलाई हूनेछ ।

४१. <u>निर्देशन दिन सक्ने</u> : (१) श्री ५ को सरकारले परियोजना समिति, सिंचाइ तथा नदी नियन्त्रण समिति तथा सेवा शूल्क निर्धारण समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम दिएको निर्देशन पालना गर्नू सम्बन्धित समितिको कर्तव्य हूनेछ ।

●४२. <u>जनसहभागिता</u> : (१) परियोजना निर्माणको लागत अनूमानमा उपभोक्ताले अनूसुची-४ बमोजिमको लगानीको अंश व्यहोनू पर्नेछ ।

तर उपभोक्ताको लगानीको अंश परियोजनाको लागतको पन्ध्र प्रतिशतभन्दा बढी र तीन प्रतिशत भन्दा कम हूने छैन ।

(२) श्री ५ को सरकाले विकास निर्माण गर्ने कूनै सिंचाइ परियोजनाको नहर, शाखा नहर वा प्रशाखा नहरबाट उपभोक्ताको जमीनमा पानी पूऱ्याउने प्रयोजनको लागि निर्माण गरिने कूलो वा कूलेसोको लागि आवश्यक पर्ने जमीन सम्बन्धित उपभोक्ताले उपभोक्ता संस्थालाई हस्तान्तरण गर्नू पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम जमीन हस्तान्तरण भएको जानकारी सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयलाई दिनूपर्नेछ र सिंचाइ कार्यालयले हस्तान्तरित जमीनको लगत कट्टा र मालपोत मिन्हाको लागि कारवाही चलाउनू पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम हस्तान्तरित जमिनको प्रचलित मूल्य कायम गरी सम्बन्धित उपभोक्ताले उपनियम (१) बमोजिम व्यहोंनू पर्ने रकममा समायोजन गरिनेछ ।

(५) कूलो कूलेसोको निर्माणमा जमीन पर्ने तर सिंचाइ सूविधा नपाउने कृषकलाई प्रचलित दर बमोजिम हून आउने जमीनको मूल्य बराबरको रकम उपभोक्ता संस्थाको संकलित रकमबाटै भूक्तानी गर्नू पर्नेछ ।

(६) यस नियममा जूनसूकै कुरा लेखिएको भएतापनि उपनियम (१) बमोजिमको रकम उठ्ने निश्चित नभएसम्म कूलो वा कूलेसो निर्माण कार्य शूरु गरिने छैन ।

●४३. <u>अनूगमन तथा मुल्यांकन समिति</u> : (१) सिंचाइ प्रणालीले पूऱ्याएको सेवा, पानीको परिमाण, बाली सघनता, उत्पादन वृद्धि, उपभोक्ता संस्थाको संस्थागत तथा आर्थिक स्थिति र कार्यक्षेत्रमा भएका परिर्वतन समेतलाई आधार मानी सिंचाइ प्रणालीको अनूगमन तथा मुल्यांकन गर्न श्री ५ को सरकारले आवश्यकता अनूसारको अनूगमन तथा मुल्यांकन समिति गठन गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम अनूगमन तथा मुल्याङ्कन समिति गठन गर्दा अन्य व्यक्तिहरूको अतिरिक्त सिंचाइ उपभोक्ता संघको पनि प्रतिनिधित्व गराईनेछ ।

✍४३क. <u>कबूलियत गरी सञ्चालन गर्न दिन सकिने</u> : (१) यस नियमावलीमा जूनसूकै कुरा लेखिएको भएतापनि संयुक्त व्यवस्थापनमा रहेको वा श्री ५ को सरकारद्धारा सञ्चालित प्रणालीभित्रका नहर, शाखा नहर, प्रशाखा नहर तथा कूलोको आंशिक वा पुर्ण रुपमा मर्मत, सम्भार तथा सञ्चालनको जिम्मेवारी कूनै व्यक्ति, उपभोक्ता संस्था वा गैर सरकारी संस्थालाई प्रतिस्पर्धाको आधारमा विभागले कवूलियत गरी दिन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम कवुलियत गरी दिनको लागि राष्ट्रियस्तरको पत्र पत्रिकामा कम्तिमा पैंतीस दिनको सूचना प्रकाशन गर्नू पर्नेछ र सो सम्वन्धी अन्य कार्यविधि निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिम हूनेछ ।

✍४३ख. **<u>व्यवस्थापन हस्तान्तरण गर्न सकिन</u>** : (१) श्री ५ को सरकारद्धारा निर्माण गरी हाल संयूक्त व्यवस्थापनमा सञ्चालित ठुला तथा मझौंला प्रणालीमा श्री ५ को सरकारको तर्फबाट गरिदै आएको नियमित व्यवस्थापनको जिम्मेवारी हस्तान्तरणको लागि स्थानीय निकायबाट माग भई आएमा स्थानीय निकायको प्राविधिक क्षमता र स्रोतको व्यवस्था समेतलाई हेरी व्यवस्थापन हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ ।

(२) व्यवस्थापन हस्तान्तरण गर्ने सम्वन्धी अन्य कार्यविधि निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिम हूनेछ ।

४४. **<u>मुल्याङ्कन तथा गूणस्तर कायम</u>** : (१) प्रत्येक विकास क्षेत्र भित्र संचालित सिंचाई परियोजना तथा ●<u>सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयद्धारा</u> जिल्ला सिंचाई कार्यालयद्वारा संचालित सिंचाई सम्वन्धी काम कारवाही गूणस्तर यूक्त र आवधिक प्रगति लक्ष अनूरुप भए नभएको सम्वन्धमा सम्वन्धित क्षेत्रीय सिंचाई निर्देशकले आवश्यक जाँचबूझ गरी सम्वन्धित पदाधिकारीलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(२) उपनिम (१) बमोजिम दिइएको निर्देशन पालन गर्नू सम्वन्धित पदाधिकारीको कर्तव्य हूनेछ ।

(३) सम्वन्धित सिंचाई कार्यालय वा परियोजनाले आफ्नो कार्य प्रगति विवरण सम्वन्धित क्षेत्रीय सिंचाई निर्देशनालयमा पेश गर्नू पर्नेछ ।

४५. **<u>निर्देशिका बनाउन सक्ने</u>** : श्री ५ को सरकारले ऐन र यस नियमावलीको अधिनमा रही आवश्यक निर्देशिका बनाई लागू गर्न सक्नेछ र त्यस्को निर्देशिकाको पालना गर्नू सम्वन्धित सबैको कर्तव्य हूनेछ ।

४६. **<u>अनूसुचीमा हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्ने</u>** : श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी यस नियमावलीको अनूसुचीमा आवश्यकता अनूसार हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्नेछ ।

४७. **<u>खारेजी र बचाउ</u>** : (१) यस नियमावलीमा लेखिएको कूरामा यसै नियमावली बमोजिम र अन्य कूराको हकमा जलश्रोत नियमावली, २०५० बमोजिम हूनेछ ।

(२) सिंचाई नियमावली, २०४५ खारेज गरिएको छ ।

(३) सिंचाई नियमावली, २०४५ अन्तर्गत भए गरेका सवै काम कारवाही यसै नियमावली बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

● पहिलो संशोधन द्वारा संशोधित

✂ पहिलो संशोधनद्वारा झिकिएको

✍ पहिलो संशोधनद्वारा थप

अनूसुची - १

(नियम ३ को उपनियम (१) संग सम्वन्धित)

<u>उपभोक्ता संस्था दर्ताको लागि दिइने दरखास्त फाराम</u>

श्री ●............. सिंचाई कार्यालय
...................................।

सिंचाईको सामूहिक उपयोग समेतको लागि उपभोक्ता संस्था दताृ गर्न आवश्यक परेकोले सिंचाई नियमावली, २०५६ को नियम ३ को उपनियम (१) बमोजिम रु. १००।- दस्तूर तथा उपभोक्ता संस्थाको विधान दूई प्रति समेत यसै साथ संलग्न राखी यो दरखास्त दिइएका छौं ।

१. उपभोक्ता संस्थाको नाम र ठेगाना :-
२. उपभोक्ता संस्थाको उद्देश्य :-
३. उपभोक्ता संस्थाले उपयोग गर्ने कूलो/कूलेसो/प्रशाखा/शाखा नहरको नाम :-
४. उपभोक्ता संस्थाको पदाधिकारीहरुको नाम :-
५. उपभोक्ताहरुको मंजूरी लिखत :-
६. अन्य आवश्यक कूरा : (कूनै भए उल्लेख गर्ने)

माथि उल्लिखित विवरण ठिक साँचो छ ।

उपभोक्ता संस्थाको तर्फबाट दरखास्त
दिने पदाधिकारीको :-
पूरा नाम थर ....
पद ....
हस्ताक्षर ....
ठेगाना ....

● पहिलो संशोधन द्वारा संशोधित

अनूसुची - २

(नियम ३ को उपनियम (३) संग सम्वन्धित)

श्री ५ को सरकार

●............ सिंचाई कार्यालय ....

मिति :.....................

उपभोक्ता संस्था
दर्ता प्रमाण पत्र नं. ....

उपभोक्ता संस्था दर्ता प्रमापत्र

श्री ....
....

उपभोक्ता संस्था दर्ता गर्नको लागि त्यस संस्थाले मिति .... मा दिएको दरखास्तको सम्वन्धमा कारवाही हूँदा सिंचाई नियमावली, २०५६ को नियम ३ बमोजिम दर्ता गरी यो प्रमाण पत्र प्रदान गरिएको छ ।

१. उपभोक्ता संस्थाको नाम र ठेगाना :-
२. उपभोक्ता संस्थाको उद्देश्य :-
३. उपभोक्ता संस्थाको पदाधिकारीहरुको नाम :-
४. उपभोक्ता संस्थाको उपयोग गर्ने कूलो कूलेसो प्रशाखा/शाखा नहर

....
कार्यालयको छाप

प्रमाणपत्र दिने अधिकारीको -
नाम ....
सही ....
पद ....
मिति ....

● पहिलो संशोधन द्वारा संशोधित

✍ अनूसुची - ३

(नियम २९ को उपनियम (३) संग सम्वन्धित)

कृषक उपभोक्ताहरुबाट उठ्ने सिंचाइ सेवा शूल्कको बाँडफाँड तालीका

प्रणाली सञ्चालनमा सहभागिताको स्थिति	सिंचाइ सेवा शूल्कबाट उठेको रकम बांडफांडको व्यवस्था (प्रतिशतमा)		
	केन्द्रीय मर्मत सम्भार कोष, सिंचाइ विभाग	श्री ५ को सरकारको राजश्व	उपभोक्ता संस्थाले पाउने अंश
१. कूलो र सो भन्दा मूनि जल उपभोक्ता संस्थाबाट सञ्चालन हूने र कूलो भन्दा माथि श्री ५ को सरकारले व्यवस्थापन गरेको हकमा	४०	४०	२०
२. प्रशाखा नहर र सो भन्दा मूनि जल उपभोक्ता संस्थाबाट सञ्चालन हूने र प्रशाखा नहर भन्दा माथि श्री ५ को सरकारले व्यवस्थापन गरेको हकमा	३०	३०	४०
३. उप शाखा नहर र सो भन्दा मूनि जल उपभोक्ता संस्थाबाट सञ्चालन हूने र उप शाखा नहर भन्दा माथि श्री ५ को सरकारले व्यवस्थापन गरेको हकमा	२०	२०	६०
४. मूल नहर भन्दा मूनिको सबै नहरहरु उपभोक्ता संस्था बाट र बाँकि श्री ५ को सरकारले व्यवस्थापन गरेको हकमा	१०	१०	८०
५. हेडवर्क्स बाहेक मूल नहर सहित अन्य सम्पूर्ण संरचना जल उपभोक्ता संस्थाको व्यवस्थापनमा रहेको हकमा	५	५	९०
६. सम्पूर्ण योजना हस्तान्तरण भएको हकमा	०	५	९५

✍ पहिलो संशोधनद्वारा थप

✍ अनूसुची - ४

(नियम ४२ को उपनियम (१) संग सम्वन्धित)

उपभोक्ताले व्यहोर्नू पर्ने अंशको तालिका

उपभोक्ताको औसत सिंचित क्षेत्र	मूहानको काममा लागतको प्रतिशत	मुल नहरको काममा लागतको प्रतिशत	शाखा नहरको काममा लागतको प्रतिशत	प्रशाखा नहरको काममा लागतको प्रतिशत
०.५ हे. भन्दा कम	०	०	०	१०
०.५ हे. देखि १.० हे. भन्दा कम	०	०	५	१०
१.० हे. देखि ५.० हे. भन्दा कम	१	३	७	१२
५ हे. र सो भन्दा माथि	३	५	१०	१५

नोट : १. प्रशाखा नहर भन्दा तलका सम्पुर्ण सिंचाइ संरचनाको निर्माण लागत उपभोक्ता संस्थाले व्यहोर्नू पर्नेछ ।

२. उपभोक्ताले व्यहोर्नू पर्ने अंशको हकमा नगद र श्रम दूबैलाई गणना गरिनेछ ।

३. भूमिगत जलस्रोत अन्तर्गत डीप ट्युववेल सिंचाई प्रणालीको हकमा उपभोक्ता संस्थाले निर्माणको कुल लागतको पन्ध्र प्रतिशत अंश व्यहोर्नू पर्नेछ । स्यालो ट्युववेलको हकमा ट्युववेल निर्माणमा लाग्ने सम्पुर्ण लागत उपभोक्ता संस्थाले व्यहोर्नू पर्नेछ ।

✍ पहिलो संशोधनद्वारा थप